

1500-TAL

SE

Vinter i väglöst land

Ändlösa snöklädda skogar. Myriader frusna sjöar och myrar. Ur små öppningar i det täta skogstäcket stiger tunna rökpelare mot den kalla himlen. Här bor en och en halv miljon människor i glest spridda byar och visten. Samerna i norr livnar sig på jakt och långväga handel i alla väderstreck. Söderut öppnar sig skogen för små bondbyar omgivna av odlingslotter i vinterträda. Mellan byarna breder mil efter mil av skogar och vatten ut sig. De tillhör ingen och används av alla, för jakt, skogsbruk och fiske.

Gudar och väsen vakar över människorna

I hundratals år har Norden varit del av den katolska kulturen med påven i Rom i toppen. Men än lever uråldriga gudar och väsen kvar, tillsammans med helgon och kristen mystik. Oavsett vad man tror på styrs människors tankar och handlingar av religionen. Om människorna i Norden känner någon tillhörighet är det till sin släkt, sin bygd och sitt språk. De är jyllänningar, dalkarlar, samer eller savolaxare.

Två kungar styr över Nordens länder

Två stora kungariket finns i Norden, det dansk-norska i väster och det svensk-finska i öster. Det svensk-finska riket sträcker sig från lappmarkerna i norr till Småland i söder och Finland i öster. Att regera det stora riket är kostsamt. Kungen behöver därför rikedomarna som finns i skogarnas träd, bergens metaller och böndernas skördar. Han inför den nya protestantiska läran, gör sig själv till kyrkans överhuvud och lägger beslag på kyrkans tillgångar och makt.

1500s

EN

A Roadless Winter Landscape

Endless, snow-capped forests. Myriads of frozen lakes and bogs. From small clearings within the dense woodlands, columns of smoke rise towards the sky. One and a half million people live here, in settlements separated by vast distances. The Sami in the north survive on hunting and long-distance trade, which they carry out in all directions. In the south, the forests give way to small farming villages surrounded by cultivation plots left fallow for the winter. Between the villages are miles and miles of forests and bodies of water. They belong to nobody, and are used by all for hunting, forestry, and fishing.

Gods and Spirits Watch Over the People

For centuries, the Nordic region has been a part of the Catholic culture, in which the ultimate authority is the Pope in Rome. However, ancient gods and spirits are still acknowledged here, alongside Christian saints and mystical traditions. Whatever somebody believes in, their thoughts and actions are largely guided by their faith. If the people here feel any belonging at all, it is to their families, their local areas, and their languages. They are Jutlanders, Dalecarlians, Sami, or Savonians.

Two Kings Rule the Nordic Lands

There are two large kingdoms in the Nordic region: Denmark-Norway in the west, and Sweden-Finland in the east. Sweden-Finland extends from the Lappmark in the north to Småland in the south, and Finland in the east. A kingdom this large is expensive to manage, and so the king needs to lay claim to the trees of the forests, the minerals of the mountains, and the crops of the farmers. He introduces the new Protestant faith, designates himself head of the church, and declares its assets and influence to his own.

DEN OUMBÄRLIGA SKOGEN

SE Skogen både lockar och hotar

Skogen är oumbärlig för såväl bönder som samer och statsmakt. Alla behöver skogens rikedomar. Där söker man efter virke, ved, bark och näver. Där fångar man bin, pälsdjur och vilda fåglar. Där släpper man ollonsvin och andra tamdjur på bete. I skogen röjs också för nybyggen och odlingslotter. Men man måste man vara på sin vakt. I dess dunkel rör sig landstrykare, fredlösa och övernaturliga väsen.

Slingrande sommarstigar eller raka vinterleder

Skogen genomkorsas av handelsvägar för päls, silver och andra varor. De slingrar sig fram över berg, myrar, stenar och stormfällda träd. Vintertid erbjuder snö och frusna vatten raka, plana vägar för byteshandeln som skapar möten mellan samer och bondefolk från olika delar av Norden.

Från Torne lappmark till Helsingborg i Skåne

Fjällen glöder bakom granarnas snötyngda toppar. Inga från Tingevara lyssnar efter knäppandet från renhjorden. Den har fler djur för varje år. Utanför Helsingborg kör köpmannen Samuel Kiechel fast med släden i djupsnön. Han kör vilse flera gånger i den täta skogen innan han får syn på ljuset från ett ensamt fönster.

THE WEALTH OF THE FOREST

EN The Alluring, Menacing Forest

The forest is a vital resource for farmers, Sami, and the state alike. Everybody depends on its riches. It's where people forage for lumber, firewood, and bark. It's where people hunt for bees, furs, and wild birds. It's where pigs and cattle graze. The trees are cleared to make room for new homesteads and cultivation plots. However, you need to stay alert here: vagabonds, outlaws, and spirits are afoot in the deep, dark woods.

Winding Summer Paths or Straight Winter Trails

The forest is crisscrossed by trade routes used for furs, silver, and other goods. They wind across mountains, mires, rocks, and storm-felled trees. In the winter, snow and frozen waters offer straight, level passages for trade, allowing for exchanges between the Sami and farming peoples from different parts of the Nordic region.

From Torne Lappmark to Helsingborg in Scania

The mountains glisten in the sunlight behind the snow-laden spruces. Inga from Tingevara listens for the clicking of the reindeer herd. Its numbers are growing each year. Outside Helsingborg, merchant Samuel Kiechel's sled gets stuck in the deep snow. He gets lost in the forest, repeatedly, before catching sight of a light in a solitary window.

MED ELD TÄMJER DE SKOGEN

SE **Över havet mot nya skogar**

Tiotusentals finsktalande svedjebönder lämnar Savolax i öster. De korsar isar och vatten för att ta sig till de djupa granskogarna på andra sidan Bottenhavet. Där får den som röjer för att odla på statens mark sju års skattefrihet. Bakom sig lämnar de markbrist, krig och beslagtagna skördar. På den svenska sidan kommer de med tiden att kallas för skogsfinnar.

Där skogen brunnit växer rågen tusenfalt

Svedjebönder röjer ny odlingsmark genom att bränna skog. Det kräver stora arbetslag. I den svedda jorden odlar de tuvråg och rovor. Svedjebruket kräver ständigt ny skog att bränna. Emellanåt ser de svensktalande bönderna sina gamla jakt- och betesmarker förvandlas till aska och konflikter blossar upp.

Tallen är björnens mor

För att visa respekt för björnens själ efter jakten skålar och sjunger Elisabeth Chrisoffersdotters familj till djurets ära. De kokar huvudet och tar bort köttet från kraniet. En gång har björnen sänkts ner till jorden i en vagg av guld. Kraniet hissas upp i den högsta tallen så att själen kan återvända till himlen. Familjen är kristen men björnkultens sånger och riter skyddar jägarna under jakten.

TAMING THE WOODS WITH FIRE

EN **Across the Sea to New Forests**

Tens of thousands of Finnish-speaking slash-and-burn farmers leave Savonia in the East. They cross ice and sea, making their way to the deep spruce woods on the other side of the Bothnian Sea. Anybody who clears state-owned land for cultivation is exempted from tax for seven years. They leave to escape scarcity of land, wars, and confiscated crops. On the Swedish side of the Sea, they eventually come to be referred to as Forest Finns.

Where the Forest has Burned, Rye Grows Abundant

Slash-and-burn farmers clear land by burning the forest. This requires large teams of workers. In the new fields the fire leaves behind, they grow winter rye and turnips. Slash-and-burn farming requires a constant supply of new woodlands to burn. Sometimes, conflict is sparked when Swedish-speaking farmers see their old hunting and grazing lands turn to ashes.

The Pine is the Mother of the Bear

After the hunt, to show their respect for the soul of the Bear, Elisabeth Christoffersdotter's family drink to its honour and sing its praises. They boil the head and remove the flesh from the skull. Once, the bear was lowered to Earth in a golden cradle. The Forest Finns mount the bear's skull on the tallest pine tree, so its soul can return to Heaven. The family is Christian, but the songs and rituals of the bear cult protect the hunters during the bear hunt.

KYRKAN SAMLAR BYN

SE Fest och skvaller på kyrkbacken

Ett mjukt snöfall möter församlingen efter gudstjänsten. Utanför kyrkan är byteshandeln redan igång och öltunnan rullas fram igen. Nyheter och skvaller går från mun till mun. Barnen spelar boll. Rösterna, grälen och skratten blir högre, kinderna rosigare och snöfallet ymnigare. En man börjar spela på sin giga och snart är dansen igång.

En omskakad världsbild

Kyrkan är sig inte lik. Den tunga doften av rökelse är borta och helgonbilderna har städats undan. Prästen håller hela gudstjänsten på det egna språket. Förr fick man Guds beskydd genom de heliga ritualerna. Nu får man det genom att tro på orden i bibeln. Förändringen är omvälvande, och i århundraden fortsätter människor att offra till Mariabilder och heliga källor i skogen.

Gud talar genom järtecken

Järtecken är Guds röst i naturen. Liksom många andra protestantiska präster lyssnar Joen Petri Klint lyhört. Han antecknar egna och andras observationer av märkliga väderfenomen, mirakler och missbildade djur i sin 400 sidor långa järteckensamling. Mycket tyder på att Gud vill ha den lutherska kyrkan som statskyrka.

THE CHURCH BRINGS THE VILLAGE TOGETHER

EN Parties and Gossip in the Churchyard

The snow falls softly on the congregation after the service has ended. Outside the church, the bartering has already started, and the beer barrel is rolled out again. News and gossip travel from mouth to mouth. The children play ball games. The voices, rows, and laughter grow louder, cheeks turn rosy, and the snow falls heavier. A man starts to play his fiddle, and soon, the dancing has begun.

A Worldview Turned Upside-Down

The church is no longer what it once was. The heavy scent of incense is gone, and the icons have been removed. The vicar gives his entire sermon in the local language. In the past, people received the blessing of God through the holy rituals. Now, it is received by simply believing the word of the Bible. The change is cataclysmic, but for centuries, people continue to make offerings to images of the Virgin Mary and holy springs in the woods.

God Speaks Through Omens

Omens are God's voice in nature. Like many other protestant clergymen, Joen Petri Klint is listening attentively. He makes note of the observations he and others have made of strange weather phenomena, miracles, and deformed animals in his catalogue of omens, which is 400 pages in length. The signs suggest that God wants the Lutheran faith to be the state church.

1600-TAL

SE

Ett rutnät av frusna vägar och gator

Ett glest mönster av landsvägar ristats in i landskapet. Vägarna leder by till stad, gårdar till gods och skogar till hav. Där vandrar hantverkare, handelsmän, arméer och påstådda häxor. Ekar fälls till skeppsbyggen och bergens metaller smids till vapen. Städernas nya rutnät av gator leder ner till hamnar, där koppar, järn, tjära och soldater lastas på skepp som väntar på islossning.

Ändlösa krig berikar adeln och utarmar bönderna

Gränserna flyttas ständigt i de nordiska ländernas krig mot andra och varandra. Sverige-Finland erövrar stora landområden och är i mitten av seklet en av Europas starkaste stater. Krigsbefäl belönas med adelstitlar, gods och jord. Därför växer adeln och äger snart över hälften av den odlade marken. Med sina underlydande gårdar och många anställda är adelsgodset ett samhälle i miniatyr. Bönderna betalar för stormaktsambitionerna med skördar och arbetsföra män. Många får aldrig uppleva fred.

Alla är pjäser i kungens strategispel

De nordiska kungarna bygger sina stater utifrån arméernas behov. Den svenska kungen grundar nya städer och myndigheter för att kunna driva in mer skatt och ta kontroll över handel och hantverk. För att nå ut till rikets alla utposter skapas ett postväsende och en tidning. Statskyrkan används som ett sammanhållande kitt i det expanderande riket och bibeln blir lag. Alla tvingas lyda den lutherska läran.

1600s

EN

A Grid of Frozen Roads and Streets

A sparse system of roads is carved into the landscape, running from village to town, from farmstead to estate, and from the forest to the sea. Craftsmen, traders, armies, and supposed witches walk along them. Oaks are felled to build ships, and metals from the mountains are forged into weapons. The new grids of streets in the towns lead to harbours, where copper, iron, tar, and soldiers are loaded onto ships that await the breaking of the ice.

Endless Wars Enrich the Nobles and Exhaust the Peasants

As the Nordic countries wage war, their borders shift constantly. Sweden-Finland conquers vast territories, becoming one of the most powerful countries in Europe by the mid-century. Officers are rewarded with knighthoods and lands, and the nobility's numbers and influence grow so quickly that they soon control more than half of the cultivated land. A noble's estate is a miniature society, with all its tenant farmers and its huge workforce. The peasantry pays for the nation's imperial ambitions with its crops and its men of working age. Many never see peace in their lifetimes.

All Mere Pawns in the King's Great Game

The Nordic kings arrange their states around the needs of their armies. The Swedish king founds new towns and establishes new government agencies to help him raise more taxes and gain control over the trade and the crafts. To ensure the reach to every outpost in the country, a postal service and a newspaper are founded. The state church acts as a social bonding agent in this expanding commonwealth, and the Bible becomes law. Everybody is coerced into adopting the Lutheran creed.

DE ADLIGA FAMILJERNA PÅ GODSEN

SE **Kungen betalar befälen med adelstitlar och jord**

Medan krigen slukar soldater belönas befäl med adelstitlar, gods och jord. Adeln växer och äger till slut mer än hälften av jordbruksmarken i Sverige. Adelsfamiljen härskar över hela byar, gårdar och alla som bor där. Många av godsen styrs av kvinnor, när deras män har stupat eller är ute i fält.

Kontinental prakt smyckar nordliga salar

Genom krigen kommer adeln i kontakt med Europas furstehus. Där möter de lyx och prakt av en kaliber de aldrig har upplevt i Norden. De svenska adelsfamiljerna vill bo och leva som furstarna på kontinenten. Med krigsbyten, konst och moderna dyrbarheter visar de upp sin familjs makt och status.

Stormaktskrigen gör adelsänkorna myndiga och mäktiga

Eldstaden är visserligen stor och praktfull, men den rår varken på kylan från stenväggarna eller draget från de många fönstren. Maria Sofia De la Gardie fryser. Hon är en av stormaktens mäktigaste änkor. Men hennes högra hand, inspektör Lars Winterman, är inte alltid så snabb som hon önskar.

THE NOBLE FAMILIES IN THE ESTATES

EN **The King Pays the Officers in Ennoblements and Land**

As the soldiers' lives are lost in the wars, officers are rewarded with ennoblements, estates, and land. The nobility grows, and eventually comes to hold more than half of the arable land in Sweden. The noble families govern whole villages, farms, and all the people who live in them. Many of the estates are run by the women, as their husbands have either fallen in battle or gone away on campaign.

Continental Splendour in Northern Stately Homes

While fighting the wars, the nobility encounter the noble houses of Europe. In their homes, they experience an opulence unlike anything they've ever seen in the North. The Swedish noble families want to live like the European princes. They use their spoils of war, art and fashionable luxury items, to display their families' power and status.

The Imperial War Emancipates and Enriches Noble Widows

It may be a large, impressive fireplace, but it still can't keep the cold of the stone walls or the draughts from the many windows at bay. Maria Sofia De la Gardie is freezing. She's one of the most powerful widows in the empire. But her right-hand man, bailiff Lars Winterman, doesn't always move as quickly as she'd like.

VÄLKOMMEN TILL STADEN

SE Ett vimmel av främmande och bekanta

Matoset från torget, ångan från badhuset och doften av kryddor från apoteket tränger igenom stanken från sopor, avföring och djur. Oväsendet i verkstäder och smedjor blandas med sorlet av främmande språk från tyska hantverkare, holländska köpmän och danska sjömän.

Ordning och kontroll i kvadratiska kvarter

För att uppfylla stormaktsdrömmen behöver Sverige ett effektivt statligt maskineri. Nya förvaltningar i städerna ska organisera handel och hantverk och se till att skatter och tullar betalas. Den medeltida stadens gytter av timmerhus och krokiga gränder ska ersättas med ett rutnät av gator och stenhus.

Statens förlängda arm

Kronolänsman Mats Ersson Nohrman är en av spindlarna i statens nät som sträcker sig från huvudstaden ut till länens residensstäder och vidare till gårdar och torp. Hans uppgift är att verkställa förvaltningens order ute bland Moras bönder. I sin dagbok skriver han om kalla dagar i släden och sorgen över att tvingas skicka unga män till kriget.

WELCOME TO THE TOWN

EN A Crowd of Strange and Familiar Faces

Cooking fumes from the square, steam from the bathhouse, and scents of spices from the pharmacy are mixed with the stench of waste, excrement, and animals. The sounds from the workshops and smithies blend with the buzzing of foreign languages spoken by German craftsmen, Dutch traders, and Danish sailors.

Law and Order in Square City Blocks

To fulfil its dreams of empire, Sweden needs an efficient machinery of government. New government agencies are formed in the cities to organise trade and crafts, and ensure that taxes and tolls are paid. The mess of wooden houses and crooked alleyways of the Medieval age are to be replaced by a grid of streets and stone buildings.

The long arm of the state

Crown's constable Mats Ersson Nohrman is an important cog in the machinery of the state, which extends from the capital city all the way to the county towns and on to farms and crofts. His job is to carry out the orders of the government here, among the farmers of Mora. His diary has accounts of cold days spent in his sled, and his grief over having to send young men to the war.

ETT DYGDIGT LIV OCH EN FESTLIG BEGRAVNING

SE **Jordelivet är skört**

Döden är ständigt närvarande. Krig, sjukdomar och svält gör att livet när som helst kan ryckas ifrån en. För en god och dygdig kristen väntar dock den eviga lyckan efter döden. Till dygderna hör att vara givmild och ta hand om fattiga och behövande. Men de är så många att staten försöker få byarna att bygga fattighus och ta hand om sina sjuka.

Sörj inte min död, unna mig den himmelska friden

Innan begravningen måste man vaka över den döda för att skydda själen mot onda makter. En glad likvaka med skratt och lekar, dans och öl hjälper den döda till himmelriket. Adelsfamiljerna bjuder på en spektakulär och påkostad begravning för att visa upp sin rikedom och status.

Sånger för de döda

I Medelpad urartar likvakans för den unga pigan Brita. I fyllan, sången och dansen snubblar någon in i bordet där Brita ligger. Hon vaknar till liv, gäspar och reser sig upp. Lars Nilssons barnbarn drunknar i en brunn. Förgäves sjunger och bönfaller Lars sina samiska gudar att återlämna pojken själ till livet. Han blir påkommen och döms till döden för avgudadyrkan.

A VIRTUOUS LIFE AND A ROWDY FUNERAL

EN **Earthly Existence is a Fragile Thing**

Death is ever-present. War, disease, and famine could snatch anybody's life away in an instant. For good, virtuous Christians, however, eternal bliss awaits after death. The virtues include being generous and caring for the poor and needy. They grow so numerous, however, that the state encourages villages to build poorhouses and organise care for the sick.

Don't Mourn my Death, Deliver me to Heavenly Bliss

Before the funeral, a wake must be held for the departed, to ensure that their soul will be shielded from evil forces. A happy wake, though, full of laughter and games, dancing, and beer, is what will help the deceased reach Heaven. Noble families invite guests to lavish, expensive funerals, to show off their wealth and status.

Songs for the Dead

In Medelpad, the wake for the young maid Brita turns rowdy. In all the drunken singing and dancing, somebody bumps into the table where Brita lies. She suddenly awakens, yawns, and stands up. Lars Nilsson's grandson drowns in a well. In vain, Lars sings and prays to his Sami gods, begging them to return the boy's soul to the land of the living. He is caught in the act, and sentenced to death for heresy.

1700-TAL

SE

Grönskande lundar, betande får och lekande sill

Ungskog reser sig på skövlade hyggen. Betande får förvandlar snårskog till lundar. Runt städerna blommar tobaksfält och fruktträdgårdar. Landskapet brukas för att hela och bygga upp det krigströtta riket. I Bohuslän byggs nya fiskebyar när kusterna översköljs av sillstim. Vårvinden som smeker de nakna klipporna fyller varje andetag med lukten av fiskrens.

Så härliga är världens alla varor

Över världens hav skeppas nya varor till Norden. De som har råd kan njuta av främmande smaker, moden och material. Bland borgerskapet i städerna finns människor med pengar, bildning och inflytande. De utvecklar en ny livsstil i sina hem, med bekväma möbler, sällskaps-spel, högläsning och tedrickande. Borgerskapets konsumtion driver på handel, import och produktion.

Spirande hopp om förnuft, frihet och jämlikhet

Efter förödande krig är Sverige-Finland ett fattigt land med ett överskott av kvinnor och barn. Den enväldiga kungen har stupat och riksdagen fått mer att säga till om. Det betydligt mindre riket ska resa sig ur spillrorna med hjälp av sparsamhet, egen produktion och nya uppfinningar. Vetenskapsmän och ekonomer riktar ljuset mot landets utforskade möjligheter. Nya idéer om frihet och rättvisa sprids genom böcker, tidningar och brev. I andra delar av världen har de nordiska länderna kolonier, och deltar i slavhandel och förtryck.

1700s

EN

Lush Meadows, Grazing Sheep, and Spawning Herring

Young forests rise from deforested ground. Grazing sheep turn brush and thickets into meadowlands. Around the towns, tobacco fields and orchards bloom. The landscape is utilised to heal and rebuild this war-worn country. New fishing villages appear on the coasts of Bohuslän, where there is an abundance of herring. The springtime wind, caressing the bare rocks, fills each breath with the scent of fish offal.

The Glorious Goods of the World

Across the oceans, new goods make their way to the Nordic countries. Those who can afford to are now free to enjoy flavours, fashions, and materials from far abroad. Some of the burghers in the towns have money, culture, and influence. They develop a new lifestyle, in which comfortable furniture, games, reading to one another, and drinking tea are all prominent phenomena. The burgher class's consumer habits fuel further trade, imports, and production.

New-Found Faith in Reason, Liberty, and Equality

After its failed wars, Sweden-Finland has become a poor nation with a surplus of women and children. The king's sovereignty is being questioned, and the Riksdag, or parliament, is gaining influence. The kingdom will eventually rise from the ashes thanks to good housekeeping, efficient production, and new inventions. Scientists and economists celebrate its potential. New ideas of freedom and justice are disseminated in books, newspapers, and letters. In other parts of the world, the Nordics establish colonies, oppressing the natives and participating in international slave trade.

FJÄRRAN LYX ELLER NÄRPRODUCERADE VAROR

SE Exotiska skeppslaster väcker behov och begär

Europeiska handelsfartyg seglar till fjärran platser och kontinenter. Det vidgar marknaden för nordiska varor. Samtidigt når en ström av utländska varor de nordiska hamnarna. Exotiska smaker, idéer, mönster och moden finns att köpa, för de som har råd.

Naturen dignar av råvaror att förädla

Sverige-Finlands statskassa är tömd efter krigen. För att bygga upp riket koncentrerar man sina krafter på att utvinna och förädla det egna landets råvaror. Importen ska minskas. Slöseri ska motverkas. Utländsk lyx ska ersättas av inhemsk produktion.

Kostnadseffektiva små händer

Barnhemsbarn är billig arbetskraft. När vårsolen stiger över Stockholms takåsar, har barnen på Stora barnhuset redan arbetat i flera timmar. Anders Gideon sorterar ull åt textilindustrin. För sitt arbete får han mat för dagen, och han får lära sig att läsa och skriva. Ett högt plank runt barnhemmet hindrar honom från att fly sina plikter.

DISTANT LUXURIES OR LOCAL WARES

EN Exotic Cargoes Drive Demand and Desire

European merchant ships travel to distant places and continents, and the market for Nordic goods expands. At the same time, foreign goods pour into the Nordic ports. Exotic flavours, ideas, patterns, and fashions are available to those who can afford them.

Nature Offers Raw Materials in Abundance

Sweden-Finland's treasury is empty after the wars. To rebuild the kingdom, gathering and refining the nation's own raw materials becomes a priority. Imports are to be curtailed. Waste is to be avoided. Foreign luxuries are to be replaced by the nation's own goods.

Cost-Effective Little Hands

The orphanages are good sources of cheap labour. As the springtime sun rises over the rooftops of Stockholm, the children at Stora barnhuset have already been at work for hours. Anders Gideon sorts wool for the textile plant. In return for his labour, he gets fed every day, and is taught to read and write. A tall fence around the orphanage ensures he won't escape his duties.

HEMMETS TRYGGA TEMPEL

SE Den egna lyckans smeder

Borgerskapet saknar adelstitlar. Istället bygger de karriärer på egna meriter, flit och utbildning. De lever ett modernt liv i städerna, fria från tunga traditioner. Upplysningstankar hämtade ur ny vetenskap, filosofi och litteratur inspirerar dem att själva påverka sin framtid och sin hälsa.

En intim plats för umgänge och avkoppling

De förmögna borgarna inreder sina hem bekvämt. Stora fönster, nätta möbler och klara färger skapar rum för familjeliv och umgänge. Vanan att samlas kring tebordet med sällskapsspel, tidningar och högläsning av romaner och brev sprider sig i allt vidare kretsar.

Nyfödda liv i skolade händer

Juninatten i Torneå är ljus men kylig. Catharina Koberg värmer händerna vid spisen. Det nya livet måste förlösas av varma, smidiga fingrar. Catharina har studerat förlossningskonst i barnbördshuset i Stockholm. För ett år sedan svor hon barnmorskeeden. Nya vetenskapliga rön betonar vikten av moderskap och spädbarnsvård.

THE SANCTITY OF HOME

EN Self-Made Men

The bourgeoisie has no noble titles. Instead, they rely on merit, diligence, and education to secure their success. They live modern, urban lifestyles, unburdened by stifling tradition. The ideals of the Enlightenment and its new science, philosophy, and literature inspire them to take charge of their own lives.

Socialising and Relaxing in Intimate Locations

Wealthy burghers decorate their homes with comfort in mind. Large windows, dainty furniture, and bright colours provide suitable spaces for family life and socialising. Their pastimes, which include gathering at the tea table to play games or read newspapers, novels, and letters to one another spread to ever wider circles.

Newborn Lives in Trained Hands

June nights in Torneå are light, but chilly. Catharina Koberg warms her hands at the fireplace. New life can only be delivered by warm, flexible fingers. Catharina studied midwifery at Barnbördshuset in Stockholm. One year ago, she was sworn in as a midwife. New scientific findings emphasise the importance of motherhood and infant care.

ORDEN FLYGER

SE Bokens och brevets århundrade

Fler lär sig läsa. Böcker säljs i bokbindarnas boklådor, billiga trycksaker och pamfletter saluförs av tryckarna. Förutom kristna texter och vetenskapliga rön, kan läsarna nu möta romanhjältar och politisk satir i tryck. Allt fler förevigar sina egna flyktiga tankar och känslor i brev och dagböcker.

Blixtrande tankar om människans fri- och rättigheter

Upplysningens idéer sveper genom Europa och upp i Norden. Radikala föreställningar om alla människors lika värde och rättigheter eldar på debatten. Författare och filosofer uppmanar människor att tänka och tala fritt, vilket sätter hela samhällsordningen i gungning.

Ett tryckande muller förebådar det fria ordet

Medan åskan drar genom Stockholmsnatten utmanar Peter Forsskål censuren och låter trycka sin stridsskrift *Tankar om borgerliga friheten*. Boken som förespråkar tryck- och yttrandefrihet förbjuds omgående. Förbittrad över den svenska inskränktheten lämnar han landet. Sju år senare får Sverige världens första tryckfrihetslag.

THE FLIGHT OF WORDS

EN A Century of Books and Letters

More people are learning to read. Books and cheap printed matter are available for purchase from booksellers and printers. Besides Christian writings and scientific findings, readers can now encounter the heroes of novels and political satire in print. More and more people are chronicling their thoughts and emotions in letters and diaries.

Electrifying Ideas of Natural Rights

The ideas of the Enlightenment spread through Europe, and up into the Nordic region. Radical notions of universal human value and equal rights fan the flames of discourse. Writers and philosophers encourage free thought and speech, and the entire social order is rocked to its core.

Heavy Thunder Heralds the Arrival of the Free Press

As thunder roars in the Stockholm night, Peter Forsskål challenges the censors' authority, and publishes his pamphlet *Tankar om borgerliga friheten* ("Thoughts on Civil Liberty"). His book, which argues for freedom of the press and freedom of expression, is immediately banned. Embittered by Swedish narrow-mindedness, he leaves the country. Seven years later, Sweden is the first country to enshrine freedom of the press into law.

1800-TAL

SE

Tjutande ånga, forsande stockar och böljande fält

I norr förs enorma mängder timmer med älvarnas strömmar mot kusten, där sågarna går varma genom långa sommardagar och korta nätter. Byar splittras när små odlingslotter slås ihop till vidsträckta åkrar, och gårdar flyttas långt isär. Snart far tjutande ångdrivna tåg och båtar fram. Tjock, grå rök bolmar från skorstenar i bruksorter och sågverkssamhällen.

En ny underklass utan egen jord

På landsbygden ökar antalet människor dramatiskt. Nya odlingsmetoder ger bättre skördar, och utspridda odlingslotter blir till större ägor. Större ägor ger färre men rikare bönder och fler som föds utan mark att arva. De jordlösa tvingas till ett kringflyttande liv som fattiga arbetare. En del söker arbete i städerna, andra söker ett bättre liv i Amerika. Många hittar nya gemenskaper och livsmål i någon av de religiösa eller politiska rörelser som vill bygga en bättre framtid.

Staten och kapitalet koloniserar Norrland

Finland blir ryskt och Norge tvingas i union med Sverige. Statskyrkornas makt minskar och röster höjs för religionsfrihet. Staten öppnar för vem som helst att starta affärsrörelse. Kapitalstarka entreprenörer ser nu norrut, mot samernas vidsträckta land, där skogar och fjäll tycks vänta på att exploateras. Vattenkraft, ånga och järnväg driver på koloniseringen och samer drivs bort från sina urgamla marker.

1800s

EN

Whistling Steam, Floating Logs, and Billowing Fields

In the north, the rivers carry huge loads of timber to the coast, where the sawmills are in operation all through long summer days and short summer nights. Villages are split apart when small cultivation plots are combined into vast fields, and the distances between farms grow. Soon, whistling steam locomotives and ships are moving around the landscape. Thick, grey smoke pours from chimneys in industrial towns and sawmill communities.

A New, Landless Class

The rural population grows at a dramatic pace. New farming methods yield better harvests, and small plots are combined into larger holdings. As the farms grow in size, the farmers shrink in number but gain in wealth. The landless, whose numbers increase as a result, have no choice but to live as vagabonds, working as labourers wherever they can. Some look for work in the towns, while others seek a better life in America. Many of these find new communities among religious and political movements that promise a better tomorrow.

State and Capital Unite to Colonise Norrland

Finland becomes a part of Russia, and Norway is forced into a union with Sweden. The power of the state church wanes, and people begin to speak out in favour of freedom of religion. The state decides to allow anybody to start a business. Entrepreneurs with access to funds are looking north, eyeing the vast lands of the Sami, where endless forests and mountains are seemingly begging to be exploited. Hydropower, steam, and railways fuel this continued colonisation, and the Sami are gradually driven out of the lands that have been theirs since time immemorial.

ÅKERNS MÄNNISKOR

SE Splittrade byar och ensliga gårdar

Sedan medeltiden har bönderna i byarna levt och arbetat sida vid sida, och delat åkrarna mellan sig i smala tegar. Genom skiftesreformen sätts tegarna samman till vidsträckta åkrar. När bönder flyttar ut från byarna till sina nya marker slås gemenskapen sönder. Om en bonde begär skifte tvingas alla i byn skifta. En del känner sig lurade av lantmätaren och övergivna av sina grannar.

Jorden föder fler och fler föds utan jord

Skiftesreformen gör jordbruket mer effektivt och bättre odlingsmetoder ger större skördar. Men när befolkningen ökar föds allt fler utan egen jord att bruka. De egendomslösa är landsbygdens nya underklass och tvingas flytta från gård till gård i jakt på arbete. De tjänar som pigor och drängar i utbyte mot sovplats, mat och kläder.

Drömmen om en klänning och lediga dagar

Flugorna surrar i sensommarens hetta. Pigan Mathilda har lagt haspen på dassdörren för att läsa brevet från kusinen i Amerika ifred. I Council Bluff äger tydligen pigorna flera klänningar och har lediga dagar. Hon ska ta sig dit. Aldrig att hon kommer sakna bondgården i Kisa.

PEOPLE OF THE FIELDS

EN Shattered Villages and Lonely Farms

Since the Middle Ages, farmers in the villages have lived and worked closely together, sharing the fields by dividing them into narrow plots. During the partition reform, the plots are combined into larger fields. When the farmers move away from the villages to live on their own lands, the communities fragment. If a single farmer demands a partition, everybody in the village has to take part in it. Some feel cheated afterwards, by the authorities as well as by their neighbours.

The Land Yields More, and More are Born Landless

After the Great Partition, farming has become more efficient, and improved farming methods are yielding larger harvests. However, since the population is growing more people are born without any land to farm. These landless become the new lower class of the rural areas, with no choice but to go from farm to farm looking for work. They work as maids and farmhands for room, board, and clothing.

Dreaming of a Dress and a Day Off

The flies are buzzing in the heat of late summer. Mathilda, a maid, has locked the outhouse door, so she can read the letter from her cousin in America in peace. In Council Bluff, apparently, maids own several dresses, and get days off from work. She's determined to make her way there. There's no way she's ever going to miss this farm in Kisa.

MYLLRANDE MARKNADSLIV

SE Karameller, karuseller, kyssar och kommers

Marknadsdagarna står i skarp kontrast till den slitsamma vardagen. Marknaden är en folkfest med dans, flirt, fylla och slagsmål. Här kan man smaka godsaker, känna på klänningstyger och väga smycken i handen. Här kan man roas av kasperteater, få sin framtid spådd och häpna över akrobater och exotiska djur. I vimlet finns kanske en blivande arbetsgivare eller make.

Två smidda gångjärn för en sidensjal

På landsbygdens marknader kan man möta handelsresande från Norden, Europa och hela världen. Dit går man för att byta till sig det man inte tillverkar själv. I mitten av seklet blir det tillåtet att driva handelsbodar på landsbygden och fler handlar med pengar.

En anmälan till marknadsvakten

En regnig sommarmorgon gör Anna Nilsson en stöldanmälan till marknadsvakten. Säcken som hon burit med sig till fots från Dalarna är borta. I den fanns hela reskassan och allt hon skulle sälja på marknaden: knappor och fina band, saxar, trådar och strumpstickor, hyskor, kammar och örhängen, metkrokar, fickknivar och luktkrus av glas.

LIFE IN THE BUSTLING MARKETS

EN Sweets, Merry-Go-Rounds, Kisses, and Commerce

Market days strike quite a contrast to the hard work that goes on every other day. The market is a public event, with dancing, flirting, drunkenness, and fights. Here, you can sample treats, touch dress fabrics, and weigh jewellery in your hand. Here, you can enjoy puppet shows, have your future told, and marvel at acrobats and exotic beasts. Somewhere in the crowd, you might even find your future employer or husband.

Two Wrought Hinges for a Silk Scarf

In the rural markets, you can meet travelling traders from the Nordics, Europe, and the rest of the world. People come here to trade for the things they can't make for themselves. In the middle of the century, it becomes legal to operate trading stations in rural areas. The use of currency increases as a result.

Reporting to the Market Watchman

On a rainy summer's morning, Anna Nilsson reports a theft to the market watchman. The sack she has carried all the way from Dalarna, on foot, is missing. Inside it were all her travel funds and all the wares she was going to sell at the market: buttons and nice ribbons, scissors, threads and knitting needles, hooks and eyes, combs and earrings, fishing hooks, penknives, and glass scent flasks.

FRAMTIDSLANDET I NORR

SE **Rusande efterfrågan på timmer och järn**

Ångdrivna tåg knyter samman landsbygd med växande städer, hamnar och industrier. Industrialiseringen gör att efterfrågan på timmer och järnmalm ökar, och orsakar en boom i trä- och gruvindustrin. Bland Norrlands malmrika berg, milsvida skogar och forsande älvar expanderar sågverkssamhällen och gruvorter. Naturresurserna tycks outtömliga och skogsbolag roffar åt sig mark från samer och bönder.

Lysande utsikter och storslagna vyer

Norrland framställs som ett framtidsland – ett alternativ till emigration. Där erbjuder sågverk och gruvbolag jobb och husrum till alla som är beredda att hugga i. Samerna exotifieras, den storslagna norrländska naturen hyllas och nybildade Svenska turistföreningen lockar med äventyr i de hälsosamma fjällen.

Katekesen på samiska och sommarbröllop på sågen

Kristoffer Sjulsson har fått katekesen på samiska av missionsskolan. Han saknar sin pappa, den modiga björnjägaren. Snart är skolan slut och han ska flytta tillbaka till mamma, hjälpa henne driva renarna på fjället och leka i de ljusa kvällarna. På sågen har Anna Karlsson mött sin Kalle, och på sågen lövas det till bröllopet. Ett rum och kök ska de få, bara för dem.

THE LAND OF THE FUTURE IN THE NORTH

EN **Increasing Demand for Timber and Iron**

Steam-powered trains connect the rural areas to the growing cities, harbours, and industrial centres. Industrialisation drives demand for timber and iron ore, and a boom time for lumber and mining follows. In Norrland, which has mountains full of ore, vast forests, and powerful rivers, there is a great expansion of sawmill communities and mining towns. The region seems to have an endless supply of natural resources, and forestry companies lay claim to lands that previously belonged to the Sami and the farmers.

Glorious Prospects and Majestic Views

Norrland is portrayed as a “land of the future” – a viable alternative to emigrating abroad. Here, sawmills and mining companies can offer work and housing to anybody who is prepared to put in the effort. The Sami begin to be exoticised, and the majestic scenery of Norrland is romanticised. At the same time, the newly formed Swedish Tourist Association promotes healthy adventure in the mountains.

A Catechism in Sami and Summer Weddings at the Sawmill

Kristoffer Sjulsson has received a catechism in Sami from the mission school. He misses his dad, who was a brave bear hunter. School will soon be over, and he'll be moving back to his mother to help her herd the reindeer in the mountains and play in the bright light of evening. At the sawmill, Anna Karlsson has found her Kalle, and the sawmill is being decorated for the wedding. They are to be given a room and a kitchen, just for the two of them.

EN FRÄLST GEMENSKAP

SE

Tro för de rotlösa

När människor flyttar ifrån familjen och hembygden söker de andra gemenskaper. Den engelska och amerikanska väckelsens idéer sprider sig i Norden. Röster höjs för religionsfrihet, och många nya kristna samfund bildas när kyrkan tillåter medborgarna att lämna statskyrkan. Väckelsen och nykterhetsrörelsen banar väg för flera demokratiska rörelser, som fackföreningar och kampen för allmän rösträtt.

Predikande kvinnor och himmelska gitarrer

Livfulla predikanter, trollbindande gudstjänster, gitarr och passionerad lovsång. Väckelsen lockar med starka känslor och uppror mot auktoriteter. Alla får tala och ta plats. Både kvinnor och män blir predikanter och startar egna församlingar.

En nykter själ i en hänförd kropp

Skogens nyutslagna grönska är baptisternas kyrkorum den här försommarkvällen. Erik August Ekström leds ut i Vätterns kalla vatten. Under ytan möter han en frälsning starkare än alkoholen, som sedan barndomen har dövat hans smärta. Domet blir början på Eriks nya, nyktra liv som kringresande predikant.

A HOLY FELLOWSHIP

EN

The Uprooted Find Faith

As people move away from their families and homes, they seek to connect with other communities. The ideas of the English and American Revivalist movements spread through the Nordics. People begin to demand religious freedom, and many new Christian congregations are formed. The revivalist and temperance movement pave the way for other democratic movements, like trade unions and the universal suffrage movement.

Preaching Women and Heavenly Guitars

Lively preachers, spellbinding services, guitars, and passionate songs of praise. Revivalism's powerful emotional expressions and defiance of authorities are attractive to many. Everybody is allowed to speak and take part. Women and men become preachers and found their own congregations.

A Sober Soul in an Elated Body

The woods, which have just turned green, serve as a church for the Baptists on this evening in early summer. Erik August Ekström is led into the cold waters of lake Vättern. Under the surface, he finds a salvation more powerful than he ever found in alcohol, which he has used to dull his pain ever since he was a child. This baptism marks the start of Erik's new, sober life as a travelling preacher.

KAFÉET SLÅR UPP DÖRRARNA

SE Sötsaker och pastejer i möblerad butik

Pianomusik och cigarrök, doften av kaffe, marsipan och kardemumma omsluter kafégästerna. Kafémamsellen fyller konjak i glaset åt ungherrarna som spelar domino och diskuterar politik. Ett förälskat par äter bakelser. Den punschdrickande bokhållaren bredvid iakttar deras sammanflätade händer över kanten på sin tidning.

Gatans salonger är öppna för alla

Kafélivet från storstäderna i centrala Europa har kommit till Norden och ökar svängrummet för de trångbodda stadsborna. Vem som helst kan kliva in i kaféet från gatan och slå sig ned. I det nya offentliga rummet kan människor ur olika sociala grupper ta plats och influera varandra. Tillsammans med det växande utbudet av dagstidningar och massproducerade bilder, bidrar kafékulturen till den demokratiska utvecklingen.

Fyra dagar av stenkastning på Stockholms gator

Fönsterrutorna är krossade och inredningen sönderslagen i kaféet på Drottninggatan. Konditor Wilhelm Davidsson plockar upp skärorna från de dyra vaserna och speglarna. Fattiga hantverkare går en oviss framtid till mötes när skråsystemet avskaffas och näringsfriheten införs. Arga unga män söker syndabockar och kastar sten på framgångsrika kaféer och butiker.

THE CAFÉS OPEN FOR BUSINESS

EN Sweets and Tarts in Shops with Sitting Rooms

Piano music, cigar smoke, and the scents of coffee, marzipan, and cardamom are all around the café's guests. The shop girl pours glasses of brandy for young gentlemen who play dominos and discuss politics. A pair of lovers eat pastries. The accountant sitting next to them, who is drinking caloric punsch, watches their clasped hands over the top edge of his newspaper.

The Sitting Rooms of the Street Are Open to All

Café culture has arrived in the Nordics from the cities of central Europe, and suddenly, the people in the overcrowded cities have more living space. Anybody can simply walk in off the street and sit down. In this new public space, people from different segments of society coexist and influence one another. Alongside the growing availability of daily newspapers and mass-produced images, café culture helps speed up democratic progress.

Four Days of Rioting in the Streets of Stockholm

At the café on Drottninggatan, the windows have been shattered and the furnishings smashed. Pastry maker Wilhelm Davidsson picks up shards from precious vases and mirrors. When the guild system is abolished and free enterprise is introduced, the poorer craftsmen face an uncertain future. Angry young men start looking for scapegoats, and throw stones at successful cafés and shops.

KLASSKAMP OCH FOSTERLANDSKÄRLEK

SE På marsch mot orättvisor och fattigdom

Den industriella utvecklingen föder framtidsoptimism, men bland arbetarna är fattigdomen akut och barnarbete är vanligt. Inga kvinnor och bara ett fåtal män har rösträtt. Socialister tar upp kampen för rättvisa, sociala reformer och rösträtt åt alla. Nu höjer människor som tidigare inte haft någon talan sina röster. Samhället sjuder av oro och klasskamp.

Sagan om Sverige samlar nationen

När samhällets gamla värden hotas behövs en enande kraft. Konstnärer, författare, filosofer, kulturdebattörer och museer söker efter det unikt svenska. De skapar berättelser med historiska hjältar, storslagna fjäll, stolta skogar, trolska midsommaraftnar och färggranna folkdräkter. I den nationella sagan blir samer, romer och tornedalsfinnar främlingar vilket leder till förtryck och diskriminering.

Från Stockholms slum till Sveriges riksdag

1937 intervjuas Amanda Horney av Nordiska museet. Uppvuxen i Stockholms fattiga slumkvarter börjar hon arbeta som 13-åring. Hon är ensamstående mor, möbelsnickare och är med och grundar den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Amanda är en av de första kvinnorna som tar plats i riksdagen.

CLASS STRUGGLES AND LOVE OF COUNTRY

EN Marching Against Injustice and Poverty

The developing industries breed optimism for the future, but poverty among the workers is severe, and child labour is still common. No women, and very few men, are entitled to vote. Socialists champion the causes of justice, social reform, and universal suffrage. Now, people who never had any say in the past are beginning to speak out. Society is roiling with unrest and class conflict.

The Story of Sweden Unites the Nation

As the old values of society come under challenge, the need arises for a new uniting force. Artists, writers, philosophers, art critics, and museums all seek to capture the essence of the Swedish nation. They create stories full of historical heroes, majestic mountains and forests, enchanted midsummer night's eves, and colourful local clothing. In this national myth, the Sami, Roma, and Tornedalian are strangers, and this fuels further oppression and discrimination.

From the Slums of Stockholm to the Riksdag

In 1937, Amanda Horney is interviewed by Nordiska museet. Having grown up in the poverty-stricken slums of Stockholm, she started working as a 13-year-old. She is a single mother and a cabinet maker, and one of the founders of the Social Democratic women's movement. Amanda goes on to become one of the first women to win a seat in the Riksdag.

1900-TAL

SE

Elektriskt ljus över gårdar och gator

Höstvinden ökar i styrka. Skolbarn på väg hem från potatisplockningen drar yllemössorna över öronen. Inne i ladugårdarna kopplas kor till mjölkmaskiner och utanför lyser gårdarnas knutlampor ensamt upp det allt mer kompakta mörkret. Bussarnas ljuskäglor sveper över landsvägarna i riktning mot städerna. Arbetare och tjänstemän parkerar sina cyklar utanför konsumbutiker och hyreshus. Barn ropas in från bakgårdar och lekplatser. Familjer samlas runt radion. I det tilltagande regnet skyndar förväntansfulla ungdomar mot bioografernas upplysta entréer.

Folkhemmet på ritbordet

Trångboddhet, fattigdom och långa arbetsdagar är vardag för många i det tidiga industrisamhället. Sverige och Finland har Europas lägsta bostadsstandard. Men politiker och ingenjörer skissar på ett folkhem där alla bor bra, får sjukvård, har semester och fritid. I det nya trygga och jämlika samhället ska utbildning och propaganda fostra sunda medborgare. Samhällsbygget avstannar när andra världskriget bryter ut. Alla de nordiska länderna tvingas in i kriget utom Sverige.

De svenska rekordåren

Kriget har drivit människor på flykt och trasat sönder länder, vägar och städer. Den svenska industrin är oskadd och jobbar för högtryck med att tillverka byggmaterial till det sönderbombade Europa. Fabrikerna skriker efter arbetskraft, lönerna stiger och svenska företag åker på rekryteringsresor till södra Europa. De nordiska staterna förverkligar sina välfärdsplaner med skola, vård och daghem åt alla. Hälften av befolkningen är stadsbor och landsbygden blir en plats för semestrar, drömmar och barnbokshjältar. I slutet av seklet flyttar företag sin tillverkning till länder där lönerna är lägre. Nordborna producerar tjänster, kunskap och digital teknik.

1900s

EN

Electric Glare over Farms and Streets

The autumn wind grows stronger. School children, walking home from picking potatoes, pull their woolly hats down over their ears. Inside the barns, cows are attached to milking machines, and outside, the lights on the farm-house walls shine alone in the encroaching darkness. The beams of bus headlights hover over country roads, headed for the cities. Workers and civil servants park their bicycles outside Co-op markets and blocks of flats. Children are summoned in from courtyards and playgrounds. Families gather around radios. As the rain grows heavier, the young flock eagerly to brightly illuminated cinema entrances.

A Blueprint for a "People's Home"

Cramped living quarters, poverty, and long working days are the norm for most in the early industrial age. Sweden and Finland have the worst housing standards in Europe. However, politicians and engineers are making plans for Folkhemmet (the "People's Home"), which promises good housing, healthcare, holiday leave, and leisure activities for all. In this secure, equal society, education, and propaganda will jointly elevate the citizens. The project is halted by the Second World War. All the Nordic countries, except for Sweden, are forced into the war.

Record Years for Sweden

The war has created many refugees, and devastated countries, roads, and cities. Swedish industry is unharmed and working at full capacity to produce building materials for a war-torn Europe. Factories are starved for workers, wages rise, and Swedish businesses send recruiting expeditions to southern Europe. The Nordic states realise their welfare ambitions, and introduce public education, healthcare, and childcare. Half the population lives in the cities, and the countryside has become a holiday destination and a backdrop for dreams and children's stories. At the end of the century, businesses begin to relocate their manufacturing to countries where workers' wages are more competitive. The Nordics start producing services, knowledge products, and technology.

FRAMTIDEN PÅ RITBORDET

SE **Mot ett bättre samhälle**

Nu ska det fattiga Norden uppgraderas till ett modernt industrisamhälle. Ekonomer, arkitekter och politiker skissar på en välfärdsmodell där staten tar ansvar för allt ifrån medborgarnas arbete, hem och hälsa till barnuppfostran och umgänge. Länderna inför sociala trygghetssystem med barnbidrag, arbetslöshetsförsäkring, pension och semester.

Fler barn, friska familjer och funktionella hem

Bristen på barn ses som ett hot mot Sveriges framtid. En rad reformer ska ge sundare medborgare som kan föda fler barn av bättre kvalitet. Trångboddhet och smuts ska byggas bort med funktionella bostäder, utformade för kärnfamiljens vardag och trivsel. Ett starkt och produktivt folk ska fostras med frisk luft, motion och god hygien.

Hemmets förnyare

Inredningsarkitekt Lena Larssons vision är ett familjevänligt och praktiskt hem där barnen får ta plats både ute och inne. Hon reser land och rike runt för att sprida tidens moderna idéer om funktionell inredning och förnuftiga inköpsvanor.

A BLUEPRINT FOR THE FUTURE

EN **Towards a Better Society**

Now, the poverty-stricken Nordics are set to be upgraded to modern, industrial societies. Economists, architects, and politicians plot out a welfare system in which the state will take responsibility for everything, from the citizens' work, homes, and health to childrearing and social interactions. The nations introduce social security systems including child benefits, unemployment benefits, pensions, and paid holidays.

More Children, Healthy Families, and Functional Homes

The low birthrate is viewed as a threat to the future of Sweden. A series of reforms are introduced to promote public health and the production of more, healthier children. Overcrowding and unsanitary conditions in the cities are to be brought to an end by functional housing, specifically designed for the everyday life and wellbeing of the nuclear family. Fresh air, exercise, and good hygiene will make the people strong and productive.

Reinventor of the Home

Interior designer Lena Larsson envisions a family-friendly, practical home in which children are free to roam both outdoors and indoors. She travels all over the country, spreading new ideas regarding functional interiors and sensible purchasing habits.

ANDRA VÄRLDSKRIGET

SE Ockupation, mörklägning och surrogatkaffe

I november 1939 anfaller Sovjetunionen Finland. Ett halvår senare ockuperas Danmark och Norge av Tyskland. Sverige ställer sig utanför kriget men går i beredskap, och tillåter tyska transporter genom landet. Bakom mörklägningsgardinerna hörs radions krigsnyheter. De flesta varor ransoneras. Med begränsade resurser hittar man nya lösningar: grävling till middag, kaffe utan kaffebönor och lappade, omsydda kläder efter tidningarnas råd och mönster.

Nordiska flyktvägar

Över Östersjön sker den största evakueringen av barn någonsin. 70 000 barn flyttas från det krigsdrabbade Finland till svenska familjer. Samer visar vägen genom fjällen och ledsagar flyktingar över gränserna i norr. Under tio nätter flyr nästan hela Danmarks judiska befolkning ombord på danska och svenska fiskebåtar.

Tallinn, september 1944

Selma Perten är en av många som förtvivlat försöker ta sig fram genom trängseln i hamnen i Tallinn när Röda armén närmar sig. Vassa, stålgrå vågor slår över relingen på båten som är överlastad med människor på flykt. Östersjön är full av minor, men på den svenska sidan väntar hennes son.

THE SECOND WORLD WAR

EN Occupations, Blackouts, and Coffee Substitutes

In November 1939, the Soviet Union attacks Finland. About half a year later, Denmark and Norway are occupied by Germany. Sweden stays out of the war, but enters a state of military preparedness, and permits the transport of German supplies through the country. Behind blackout curtains, radios play news reports from the war. Most goods are rationed. However, limited resources inspire innovative solutions: badger for dinner, coffee without coffee beans, and patched, resewn clothing based on advice and patterns from magazines.

Nordic Flight Paths

The largest evacuation of children in history is underway across the Baltic. 70,000 children are relocated from war-torn Finland to live with Swedish families. The Sami guide refugees through the mountains, across the northern borders. Over just ten nights, almost the entire Jewish population of Denmark escapes on Danish and Swedish fishing boats.

Tallinn, September 1944

As the Red Army draws close to Tallinn, Selma Perten is one of the many who are desperately trying to make their way through the crowds down by the harbour. The spray of sharp, steely, grey waves splashes over the sides of the boat, which is overloaded with people on the run. The Baltic Sea is full of mines, but her son is waiting for her on the Swedish side.

VÄLFÄRDSREKORD I NORDEN

SE Gasen i botten för svensk produktion

När freden kommer realiserar Sverige välfärdsmodellen. Den svenska produktionen som är oskadd efter krigsåren har ett försprång i Europa. Industrierna lockar arbetare från Italien, Jugoslavien och Grekland. Många bönder och lantarbetare lämnar landsbygden för städerna. Jordbruken mekaniseras, med motordrivna traktorer och elektriska maskiner.

Ideala familjer och köpstarka tonåringar

Aldrig har så många kunnat köpa så mycket som nu. Frysta ärtor, elvispar och dammsugare förenklar kärnfamiljens vardag. I nymöblerade vardagsrum dukas det upp kaffe i termos framför teven. Fler åker på utflykter med egen bil och firar semester i sportstugor och campingtält. I folkparker och på biografer influeras tonåringar av musik, mode och idoler från Amerika.

Hulda Hals gyllene höst

Löven faller av träden och frostnätterna kryper allt längre in på dagarna. Men vad gör det när kranarna flödar av varmvatten och elementen ger sommarvärme i tvårummaren, oavsett årstid. Hulda Hals, som fött tio hungriga statarbarn, har fått det bättre än hon någonsin kunnat drömma om. Balkong, tjänstepension och ett kylskåp som spinner som en mätt katt i köket.

RECORD-BREAKING WELFARE IN SWEDEN

EN Swedish Production at Full Throttle

When peace finally comes, Sweden realises its welfare system. Swedish production, which has remained unharmed throughout the war years, has a head start on the rest of Europe. The industries attract workers from Italy, Yugoslavia, and Greece. Many farmers and agricultural workers leave the countryside for the cities. Farming is mechanised, and motorised tractors and electrical machines are introduced.

Ideal Families and Teenage Purchasing Power

Never before have so many been able to buy so much. Frozen peas, electric whisks, and vacuum cleaners make everyday life easier for the nuclear families. In newly furnished living rooms, coffee flasks are set out in front of television sets. More people go on outings, in their own cars, and take vacations in cabins or go camping. In the *folkparks*, or “people’s parks”, and cinemas, teenagers are exposed to the influence of American music, fashions, and idols.

Hulda Hals’s Golden Years

The leaves are falling from the trees, and the frosty nights claim more and more of each day. But why worry about that when the taps are flowing with hot water, and the radiators bring summertime heat to this two-bedroom flat, all year round? Hulda Hals, who has born ten hungry children into her *statare* family, has ended up better off than she could ever have imagined. A balcony, an occupational pension, and a fridge purring away like a happy cat in her kitchen.

HÖJD STANDARD OCH HÖJDA RÖSTER

SE Tre rum och kök åt alla

Det svenska välfärdsprojektet når sin topp och miljonprogrammet bygger bort trångboddheten med tre rum och kök, moderna badrum, fjärrvärme och färgteve åt alla. Flera generationer i rad har fått det bättre ställt än sina föräldrar. Kvinnor yrkesarbetar och lämnar småbarnen på dagis. Pappor är föräldralediga och ungdomar får studiemedel för att utbilda sig på universiteten.

Köpcentrum, charterresor och oljekris

Storskaliga jordbruk och industrier gör landsbygd till glesbygd och får städerna att svälla med förorter, köpcentrum och massbilism. Nordborna flyger på solsemesterar och köper billiga importvaror från låglöneländer. Proteströrelser höjer rösterna mot överkonsumtion, miljöförstöring, krig och förtryck. Oljekrisen 1973 tvärbromsar svensk industri och rekordåren är förbi.

Öppenhet och rädsla i slutet av seklet

Tre generationer Barsom har samlats i familjens soffa. Föräldrarna flyttade med tre små barn från Libanon till Örebro. Värderingar och minnen från 1970-talet delar de med andra svenskar. Med syrianska matvanor, högtider och traditioner vidgar de samtidigt vad det innebär att vara svensk och nordbo. Men alla är inte med i gemenskapen. Den öppet homosexuella konstnären Lars drabbas 1983 av hiv och kämpar både mot sjukdomen och samhällets rädsla för de smittade.

ELEVATED STANDARDS AND RAISED VOICES

EN Three Rooms and a Kitchen for All

The Swedish welfare project reaches its peak, and the Million Programme solves overcrowding. Now, everybody can have three rooms and a kitchen, with modern bathrooms, heating, and colour television. Several successive generations have all been better off than their parents. Women work, and drop their little children off at day care. Dads take parental leave, and student grants are given to young people who enter university.

Shopping Centres, Package Holidays, and the Oil Crisis

Large-scale farming and industry cause urbanisation, and brings suburbs, shopping centres, and mass motoring to the cities. The people of the Nordics fly to the sun for their holidays, and buy cheap, imported goods from countries with lower wages. Protest movements speak out against overconsumption, environmental harm, war, and oppression. The oil crisis of 1973 brings Swedish industry to a halt, and the record years are suddenly over.

Openness and Fear at the End of the Century

Three generations of Barsoms have gathered in the family's couch. Their parents moved from Lebanon to Örebro, and brought their three children with them. Their values and memories of the 1970s are the same as those of other Swedes. Their Syriac food, holidays, and customs are also broadening the very notion of what it means to be Swedish. Some remain outsiders in society, however. The openly gay artist Lars contracts HIV in 1983, and ends up fighting his illness as well as society's fear of the infected.

2000-TAL

SE

Blötsnö över odlade skogar

Hastiga snöfall störtar in tak på ödegårdar och sliter grenar av träd som planterats i långa, raka rader. I städernas tidiga rusningstrafik fylls gatorna av slask, och söderut har åarna svämmat över av nattens regn. Djur och växter anpassar sig långsamt till ett mer nyckfullt klimat. Människor försöker bromsa utvecklingen med ny teknik. Återigen tycks Norrland vara framtiden. Där finns mineraler till batterifabriker, kyla åt serverhallar och kraftfulla vindar och vatten till elproduktion.

Du är din egen skapare

Norden har världsrekord i singelboende. Det statliga trygghetssystemet har gjort människor mindre beroende av släkt och familj. Man är friare att själv styra över sina livsval och sin kropp. Det är möjligt att skaffa barn som ensam förälder, eller gifta sig med någon av samma kön. Samma frihet finns i de andliga valen. Norden har fler än 1000 olika religiösa samfund – men de flesta nordbor säger sig inte tro på en allsmäktig gud. I kyrkorna är det ofta glest i bänkraderna. Många söker andlighet i andra former. Naturen är en plats för eftertanke och stillhet.

Gränslösa möten och möjligheter

Utbudet av varor och tjänster är oändligt. Men valen styrs i hög grad av medborgarnas inkomst och härkomst. Med sin konsumtion uttrycker man vem man är, och vilken värld man vill leva i. Den digitala revolutionen har flyttat arbete, relationer och offentlig service in i hemmen och ner i fickan. Aldrig förr har så många invandrat till Norden. Samtidigt reser Nordborna allt längre och oftare. Kunskap åsikter och pengar strömmar över jordens yta med ljusets hastighet. Gränserna mellan människor suddas ut. Kakafonin av motstridiga röster ökar samtidigt avståndet mellan olika grupper i samhället.

2000s

EN

Wet Snow Over Cultivated Forests

Heavy snowfall has collapsed the roofs of abandoned farms and torn the branches from long, straight lines of planted trees. In the early rush hour traffic of the cities, the streets are covered in slush, and to the south, rivers are overflowing with night-time rain. Animals and plants are gradually adapting to a less predictable climate. People are trying to slow down the change with new technology. Norrland, again, holds promise for the future. It has minerals for battery plants, cold for server farms, and powerful winds and rivers for power plants.

You Are Your Own Creator

The Nordics hold the world record for single households. The national welfare systems have made people less dependent on their families. They have more freedom to choose their own paths and make their own decisions about their bodies. Now, people can have children on their own, or marry somebody of the same gender. The same freedom applies to spiritual matters. There are more than 1,000 religious communities in the Nordics – but most people here do not believe in an almighty creator. There are often plenty of empty seats in the churches. Many seek other spiritual experiences. Nature is a place of contemplation and stillness.

Boundless Encounters and Opportunities

The variety of goods and services on offer is endless. However, the inhabitants' choices are largely determined by their income and heritage. People express who they are and what world they wish to live in through their consumer habits. The digital revolution has moved work, relationships, and public services into people's homes and pockets. More people than ever before are migrating to the Nordics. At the same time, those who live here are travelling further, and more frequently. Knowledge, opinions, and money move back and forth across the planet at the speed of light. The boundaries between people are beginning to dissolve. However, in this cacophony of contradictory opinions, the divides between different groups in society are widening.